

Mojca Pretnar

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
mpretnar@m.ffzg.hr

Konceptualizacija sreće u poeziji ci Yan Shua 晏殊 (991. – 1055.)

Sažetak

U pokušaju dobivanja uvida u to kako je »sreća« konceptualizirana u kineskoj tradiciji, ova studija koristi alate kognitivne lingvistike i poetike pri istraživanju poezije ci (詞) pjesnika Yan Shua 晏殊 (991. – 1055.), uspješnog političara i umjetnika te jednog od reprezentativnih pjesnika pjesničkog oblika ci iz vremena vladavine Sjevernog Songa (960. – 1127.), dinastije čija je vladavina bila obilježena relativno mirnim razdobljem punim obilja i hedonističkim načinom života. Od njegovih 139 sačuvanih pjesama u ovom istraživanju odabrano je 13 pjesama koje kroz neke pozitivne emocije izražavaju izričito sretno stanje uma. Analizom tradicionalnih slika (yixiang 意象) u tim se pjesmama pokušavaju preispitivati konceptualne metafore vezane uz »sreću« s kojom je pjesnik živio, te scenariji koji su osnove tih metafora. Rezultati otkrivaju neke kulturne i konceptualne obrasce sinkronizirane s dotičnom erom, ali i neke osobne karakteristike pjesnika.

Ključne riječi

Yan Shu 晏殊 (991. – 1055.), slika (yixiang 意象), slikovna metafora, konceptualna metafora, scenarij, sreća, dinastija Sjeverni Song (960. – 1127.)

1. Uvod

Glavna ideja ovog istraživanja temelji se na idejama kognitivne lingvistike i teoriji konceptualne metafore, koje pretpostavljaju da našu stvarnost stvaramo metaforičkim sustavom naših misli.¹ To je jedan od glavnih razloga zašto je dobro poznavati taj metaforički sustav u njegovoj uporabi u kreiranju novih metafora i s time povezane nove stvarnosti.² Ljudi imaju tendenciju učiti kroz primjere, stoga se uz alate kognitivne lingvistike i poetike mogu upoznati metaforički sustavi ljudi koji se smatraju uzorima. Književnost, jezična umjetnost, pruža izvrstan pogled u emocije i umove ljudi, a stečeni uvid može biti koristan za stvaranje nove stvarnosti.

Sve se više i više disciplina upoznaje s važnosti sreće u ljudskom životu, ljudi žele biti sretni i kroz različite ciljeve pokušavaju osjetiti sreću. Postavlja se pitanje: uz kakve konceptualne metafore mogu živjeti kako bi osjećali sreću? Ovo istraživanje proučava konceptualne metafore i scenarije u metaforičkom sustavu pjesnika Yan Shua 晏殊 (991. – 1055.), etabliranog pjesnika i važnog političara iz dinastije Sjeverni Song (960. – 1127.). Yan Shu odabran je za

1

George Lakoff, Mark Johnson, *Metaphors We Live By*, University of Chicago Press, Chicago – London 1980., str. 145.

2

George Lakoff, »Multiple Selves: The Metaphorical Models of the Self Inherent in Our Conceptual System«, *Georgelakoff*.

files.worldpress.com. Dostupno na: <https://georgelakoff.files.wordpress.com/2011/04/multiple-selves-the-metaphorical-models-of-the-self-inherent-in-our-conceptual-system-lakoff-1992.pdf> (pristupljeno 1. 3. 2023.).

istraživanje nakon razmatranja različitih parametara koji bi dali prihvatljiv materijal za proučavanje pitanja kako je sreća zamišljena u kineskoj kulturi.³ Parametri za istraživanje uključivali su razdoblja u kineskoj povijesti u kojima su ljudi živjeli stabilno i sigurno, što je osnova pozitivnog stanja uma. Budući da rasprava o sreći i pozitivnom stanju uma ima veze s emocijama, za istraživanje je odabrana poezija *ci*, književna vrsta koja je u vremenu dinastije Sjeverni Song izvorno korištena za izražavanje osobnih emocija. Također, za istraživanje je iz istog razdoblja odabran i jedan od najreprezentativnijih pjesnika i majstora poezije *ci* – Yan Shu.

Prvo, Yan Shu zabilježen je u kineskoj povijesti kao »čudo od djeteta« koje je položilo carske ispite kad je imao samo 13 godina. Bio je osoba koja je imala »sve«: bio je rođen u činovničkoj obitelji, imao je jedinstvene sposobnosti (što je uključivalo i pisanje), dobio je važnu službeničku poziciju te je vrlo rano dosegnuo visok i cjeloživotni status u društvu i na dvoru, dok je uz to uživao slavu, bogatstvo i carevu naklonost. Za razliku od većine drugih književnika, nije doživio nikakve velike neuspjehe, održao je karijeru visokog službenika i živio je stabilnim i zadovoljavajućim životom koji se na mnogo načina, kao i iz perspektive osobnog životnog iskustva, može smatrati dobrim primjerom za proučavanje metaforičkog sustava sreće.

Drugo, poznato je da se era Sjeverni Song u kineskoj povijesti smatra »zlatnim dobom mira i obilja«, a obilježena je povijesnim razdobljem od 170 godina nacionalnog jedinstva i relativne političke stabilnosti. Smatra se erom hedonističke psihologije. Dužnosnici (koji su također bili književnici) imali su preferencijalni status i bili su ohrabrivani da uživaju životne naslade.⁴ Stoga se očekuje da njihova književna dijela odražavaju aspekte sreće.

Treće, Yan Shu bio je majstor poezije *ci*, književnog oblik koji je u vremenu dinastije Sjeverni Song postao cijenjena književna vrsta. U ranoj fazi razvoja (dinastija Tang 618. – 906., Razdoblje pet dinastija 907. – 960.), poezija *ci* pisana je u svrhu uglazbljivanja, a pjesme su izvodile ženske pjevačice. Kasnije, tijekom dinastije Song, glazba se počinje pisati u skladu s *ci* pjesmama, što postepeno dovodi do toga da žanr postaje neovisan o glazbi. Pjesme su usredotočene na izražavanje emocija (*qing* 情). Izvorno su teme poezije *ci* bile vrlo ograničene, orijentirane više na privatni nego na javni život te nisu imale iste širine kao poezija *shi* (詩), koja je više izražavala etičke, moralne i političke ideje te se više temeljila na racionalnosti (*li* 理) nego na emocijama.⁵ Najčešće je emocionalno stanje žanra melankolija (*chou* 愁), koja se odražava i u poeziji Yan Shua (tjeskoba ili tuga). U razdobljima Sjeverni i Južni Song (960. – 1279.), pjesme poezije *ci* postale su duže, zbog čega su se mijenjale i karakteristike pjesama. Međutim, izvorni je oblik kratki oblik (*xiaoling* 小令), koji je Yan Shu savladao. Njegova je poezija primjer nježnog i šarmanog stila (*wanyue* 婉約), a prikladna je i za pjevačice (za razliku od herojskog stila *haofang* 豪放 koji je bio prikladniji za muške pjevače), što se odrazilo i na temi i na tonu pjesme.⁶ Yan Shu slijedi izvorni oblik žanra, prije nego što je zbog utjecaja Su Shua 蘇軾 (1037. – 1101.) i drugih, poezija *ci* prešla granicu iz vulgarnog žanra u cijenjenu literaturu. Čak i za vrijeme dinastije Sjeverni Song teme poezije *ci* dobile su na širini.⁷ Tipične teme Yan Shuove poezije uglavnom oslikavaju urbani život, bankete s glazbom, ženama i vinom itd.

Yan Shu navodi se kao autor više od deset tisuća pjesama, no samo je 139 pjesama *ci* sačuvanih do danas. Ove 139 pjesme služile su kao materijal za istraživanje, a ono pokušava otkriti autorove osobne konceptualne metafore sreće koje osim što prikazuju odraz društva i kulture njegova vremena, prikazuju i scenarije na kojim se temelje metafore u njegovim pjesmama.

2. Metodologija istraživanja

Konceptualna metafora jedan je od temeljnih pojmova kognitivne lingvistike. Riječ je o jedom od temeljnih mehanizama konceptualnih sustava mišljenja, svakodnevnog iskustva, djelovanja itd., a koji su metaforičke prirode. Metafora prema teoriji konceptualne metafore uključuje međudomenska preslikavanja između dviju ili više različitih konceptualnih domena (izvorne i ciljne domene), dok je njezina funkcija razumijevanje apstraktnije i nepoznatije stvari (tj. ciljne domene) s pomoću drugih više konkretnih i poznatih stvari (tj. izvorna domena).⁸ Ovo se istraživanje fokusira na sreću – kao ciljnu domenu, apstraktan pojam koji je teško definirati i objasniti (koncept sreće nema neke jasne definicije), te istražuje kojim se izvornim domenama i drugim konceptima ona objašnjava. Pri definiranju značenja pomaže i metonimija, proces preslikavanja značenja unutar istog koncepta, čija je funkcija pojednostaviti razumijevanje stvari, te sukladno tome cjelinu prikazati (npr. kao aspekte) pomoću dijelova cjeline (tj. dio za cjelinu) ili obrnuto (tj. cjelina za dio) i drugo (tj. dio za dio i slično).⁹

Svako je iskustvo kulturno, a ljudi doživljavaju svijet tako da je njihova kultura prisutna već u samom iskustvu.¹⁰ S pomoću alata kognitivne lingvistike moguće je istražiti kako ljudi u određenoj kulturi daju smisao svojim isku-

3

Ovo istraživanje dio je mnogo šireg istraživanja u neobjavljenoj disertaciji: Bo Manqi 柏曼琪 (Mojca Pretnar), *Gudian wenxue zhi xingfu yuanxing tantao – yi beisong ci wei li* 古典文學之幸福原型探討 – 以北宋詞為例 (*A Research into the Prototype of Happiness in Chinese Literature – Based on the Example of Northern Song Ci Poetry*) (disertacija), Cheng Kung University, Department of Chinese Literature, Tainan 2016. Istraživački materijal pažljivo je izabran da uključuje najreprezentativnije ljude, vrijeme, najprikladniju književnu vrstu (lirika) i druge istraživačke parametre itd. Odabir autora slijedio je statističkim podatkom u studijama Liu Zunming i Wang Zhaopeng 王兆鵬, *Tang Song ci de dingliang fenxi* 唐宋詞的定量分析, Beijing daxue chubanshe, Peking 2012.; Xu Boqing 許伯卿, *Songci tici yanjiu* 宋詞題材研究, Zhonghua shuju, Peking 2007.

4

Yang Haiming 楊海明, *Tang Song ci yu rensheng* 唐宋詞與人生, Hebei renmin wenxue chubanshe, Shijiazhuang 2002., str. 173–197.

5

Mnogo je formalnih razlika između poezije *shi* i *ci*. Najveća je razlika u izvornoj povezanosti poezije *ci* s glazbom, a to se najbolje vidi u ritmu, obliku, tonskim uzorcima i rimi.

6

Wu Xionghe 吳熊和, *Tang Song ci tonglun* 唐宋詞通論, Zhejiang guji chubanshe, Hangzhou 1989., str. 157–158.

7

U ranim fazama razvoja poezije *ci* teme su se suzile na: žensku čežnju dok su čekale ljubavnike, razdvajanje, tuga konkubina, putničke emocije i slično. Tijekom dinastije Sjeverni Song teme su se značajno proširile. Xu Boqing proučavao je *Cjelovitu zbirku poezije ci dinastije Song (Quan Song ci 全宋詞)* i 21 203 pjesma klasificirao u 36 različitih tema: izraz dobre želje i zdravice, pjesme o stvarima, romantična ljubav, priroda, prijateljstvo, čežnja, domovina, pustinjaštvo, ocrn emocije, slobodni život, religija, sudske pjesme, sjećanja, umjetnost, gradski život, fantastične teme, besmrtnost, službeni ispiti, smrti, pjesme o određenim osobama, obitelji i rodaci, epske pjesme, društvo, filozofija, mitologija, rat, život na granici, povijest, ruralni život, važan događaj, basna, pjesme s ugradnjom drugih pjesama itd. Usp. Xu Boqing, *Songci tici yanjiu*, str. 91–94.

8

G. Lakoff, M. Johnson, *Metaphors We Live By*, str. 5.

9

Ibid., str. 36–37.

10

Ibid., str. 57.

stvima. Stoga teorija konceptualne metafore djeluje obećavajuće pri pokušaju stjecanja uvida u kinesku kulturu preko karakteristika kineskog jezika.

Za određivanje konceptualnih metafora studija se oslanja na interpretaciju slika (*yixiang* 意象),¹¹ koje zbog prirode kineskog jezika čine temelj kineske tradicionalne poezije. Te se slike, koje obično služe kao slikovne metafore,¹² manifestiraju u rječniku jezika i mogu se integrirati u istu konceptualnu strukturu. Slike pomažu objasniti nejasne konceptualne metafore.¹³ Ove slike (kao što su rijeke, ptice, drveće, vjetar, oblaci, kiša, snijeg, cvijeće itd.) u Yan Shuovim pjesmama slijede stoljetnu tradiciju, tj. pojavljuju se u najranijim književnim djelima kineske kulture. Ove slike sadržavaju metaforička značenja te mogu zajedno djelovati kako bi oblikovali ukupnu strukturu različitih metaforičkih scenarija. Metaforički scenariji organiziraju koncepte izvorne domene u priči-ce koje su strukturirane shemom IZVOR – PUT – CILJ u vremenskoj domeni: postoji početno stanje, konačno stanje i događaji na putu između dva stanja.¹⁴ Metaforički scenariji omogućuju konstruiranje narativa o različitim društvenim, kulturnim ili političkim temama, koje razotkrivaju koje metafore dominiraju unutar određenog diskursa u određenom vremenskom razdoblju, kao i organizaciju različitih izvornih domena za istu ciljnu domenu.¹⁵

Iako sreća nije bila središnji koncept kineske misli, istraživači su pronašli konceptualne metafore sreće u svakodnevnom kineskom jeziku. Yu Ning 余宁 i drugi potvrdili su da konceptualne metafore, kao što su SREĆA JE GORE, SREĆA JE SVJETLO, SREĆA JE TEKUCINA U SPREMNIKU itd.,¹⁶ postoje u svakodnevnim kineskim izrazima. Budući da takve metafore postoje već dugo vremena u različitim kulturama, moguća je pretpostavka da se takve, ali i druge metafore mogu pronaći i u klasičnoj kineskoj poeziji. Budući da je poezija umjetnost jezika s bogatim kreativnim potencijalom, potencijalno se mogu očekivati i kompleksnije metafore.

EMOCIJA (SREĆA) JE SPREMNIK jedna je od najosnovnijih međukulturalnih metafora emocija, stoga se temelji na slikovnoj shemi (engl. *image schema*) SPREMNIKA,¹⁷ pri čemu je osoba koja doživljava emociju unutar ili izvan emocije (npr. u depresiji, izaci iz depresije, u veselom raspoloženju i slično), što se događa bez osobnog i aktivnog uključivanja osobe. Međutim, neke su emocije konceptualizirane kao putovanje, na primjer LJUBAV JE PUTOVANJE, što podrazumijeva osobno djelovanje prema određenoj emociji, pa se stoga temelje na slikovnoj shemi PUTA, koja se sastoji od IZVORA, PUTA i CILJA.¹⁸ Ovo istraživanje također razmatra i osnovnu slikovnu shemu na kojoj se temelji konceptualizacija sreće (shema SPREMNIKA ili PUTA) i otkriva izvorne domene metafora sreće koje se nalaze u odabranim pjesmama.

Istraživački pristup temelji se na nalazima kognitivne lingvistike koji se zasnivaju na metaforama iz diskursa različitih konteksta (npr. studije Musolfi,¹⁹ Kövecsesa²⁰ i dr.), ali ne onih iz književnih djela, već iz stvarnih i svakodnevnih konteksta. Istraživanje književnosti s pomoću alata kognitivne poetike na području tradicionalne kineske poezije vrlo je ograničeno i često usmjereno samo na jedan koncept iz kojeg je teško izvući bilo kakav opći zaključak. Neki pokušaji istraživanja ograničenih djela (npr. jedne pjesme) mogu se pronaći u istraživanjima Zhou Shijian 周世箴.²¹ Metodologiji ovog istraživanja slična je ona korištena u autoričinom članku »Deciphering the Discourse Metaphor of Hanshan« (»Dešifriranje diskursne metafore Hanshana«),²² dok je razlika u tome što ova studija pokušava izlučiti konceptualne metafore kroz istraživanje scenarija koji leže u temelju metafora.

Budući da je sreća povezana sa sretnim stanjem duha koji ostvarujemo kroz pozitivne emocije,²³ a koje su u poeziji *ci* rijetke, glavni je kriterij za odabir materijala za istraživanje eksplicitan jezični izraz u pjesmama koji ukazuju na pozitivno ozračje. Emocije u poeziji usko su povezane s temama, stoga postoje određene teme koje izražavaju pozitivne emocije te one koje su neodvojive

11

Slika (*yixiang* 意象) je prema definiciji komplicirano emocionalno ili intelektualno iskustvo koje proizlazi iz vizualnog izgleda. Usp. Chen Zhie 陳植鏗, *Shige yixiang lun* 詩歌意象論, Zhongguo shehui kexue chubanshe, Peking 1990., str. 129. Slika nema fiksno značenje ili upotrebu, ona u poeziju unosi deskriptivnost, narativnost, metaforu, slikovitost. Postoje različite vrste slika: prirodne slike (životinje, biljke, mjesta itd.), slike društvenog života (rat, putovanja, lov, vjenčanja ili pogrebi itd.), osobne ljudske slike (pet osjetila, psihološke itd.), slike ljudskih tvorevina (zgrade, alati, ukrasi, gradovi itd.), slike ljudskih imaginativnih konstrukcija (bogovi, duhovi, čudovišta, svijet mrtvih itd.). Usp. Huang Yongwu 黃永武, *Shi yu mei* 詩與美, Hongfan shudian, Taipei 1984., str. 153–180.

12

Slikovna metafora (engl. *image metaphor*) ne preslikava konceptualne strukture u drugu domenu, već preslikava mentalne slike. Takve jednokratne slikovne preslike ne uključuju preslikavanja znanja i nisu uključena u svakodnevno razmišljanje. Usp. George Lakoff, Mark Turner, *More Than a Cool Reason. A Field Guide to Poetic Metaphor*, University of Chicago Press, Chicago – London 1989., str. 94.

13

Zhou Shizhen 周世箴, »Ren zhi shixue de lilun yu shijian chutan 認知詩學的理論與實踐初探«, u: Zhang Gaoping 張高評 (ur.), *Yuyan chuanbo yu shixue pingdian – xiucixue zhi duoyuan quanshi yu jiaoxue* 語言傳播與詩學評點 – 「修辭學之多元詮釋與教學」學術研討會論文集, Xin wenfeng chuban gongsi, Taipei 2012., str. 13–14.

14

George Lakoff, *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal About the Mind*, University of Chicago Press, Chicago – London 1987., str. 285–286.

15

Andreas Musolff, »Metaphor scenarios in public discourse«, *Metaphor and Symbol* 21 (2006) 1, str. 23–38, doi: https://doi.org/10.1207/s15327868ms2101_2.

16

Ning Yu, *The Contemporary Theory of Metaphor. A Perspective from Chinese*, John

Benjamin's Publishing House, Philadelphia 1998., str. 60–70.

17

Shema je ponavljajući obrazac, oblik i pravilnost u aktivnostima. Za nas, potonji obrasci pojavljuju se kao značajne strukture uglavnom na razini naših tjelesnih pokreta kroz prostor, naše manipulacije objektima i naših perceptivnih interakcija. Usp. Mark Johnson, *The Body in the Mind*, University of Chicago Press, Chicago – London 1987., str. 29.

18

Postoji mnogo slikovnih shema. Djelomični popis Marka Johnsona uključuje sheme: SPREMNIK, BLOKADA, OMOGUĆAVANJE, PUT, CIKLUS, DIO – CJELINA, PUNO – PRAZNO, POVRŠINA, RAVNOTEŽA, PROTUSILA, PRIVLAČENJE, VEZA, BLIZU – DALEKO, SPAJANJE, KONTAKT, OBJEKT, PRISILA, UKLANJANJE ODRŽAVANJA, CENTAR – PERIFERIJA, PROCES i druge. Usp. Mark Johnson, *The Body in the Mind*, str. 126.

19

Usp. A. Musolff, »Metaphor scenarios in public discourse«, str. 23–38.

20

Zoltán Kövecses, *Where Metaphors Come from. Reconsidering Context in Metaphor*, Oxford University Press, New York 2015.

21

Zhou Shijian 周世箴, *Yuyanxue yu shige quanshi* 語言學與詩歌詮釋, Chenxing, Taichung 2003.

22

Autoričina studija »Deciphering the Discourse Metaphor of Hanshan« [hrv. »Dešifriranje diskursne metafore Hanshana«] istražuje metaforički scenarij koji je u temelju metafore STANJE DUHA JE PLANINA, povezan s tzv. »poezijom Hanshan«, i otkriva dva različita scenarija procesa samorealizacije. Jedan se temelji na shemi SPREMNIKA, a drugi na shemi PUTA. Ova dva scenarija pripadaju dvama različitim metaforičkim sustavima: scenarij PUTA pripada većem metaforičkom sustavu metafore strukture događaja (engl. *event structure metaphor*), dok scenarij SPREMNIKA pripada drugom većem metaforičkom sustavu – metafore velikog lanca postojanja (engl.

od tuge (npr. tugovanje i smrt). Na primjer, među svim temama u *Cjelovitoj zbirci poezije ci iz dinastije Song (Quan Song ci 全宋词)*,²⁴ najbrojnije su pjesme izražavanja dobrih želja i zdravice (*zhulong ci 祝頌詞*), pjesme o stvarima (*yongwu ci 詠物詞*) – obje teme sadrže ideje obožavanja, divljenja, uvažavanja itd., odnosno pozitivnih emocija. Međutim, potonje su pjesme Yana Shua u potpunosti isključene iz istraživanja jer im obično nedostaju eksplicitni jezični izrazi pozitivnih emocija. Od 139 očuvanih pjesama Yan Shua, odabrano je njih 13 – upravo zbog eksplicitnog jezičnog izražavanja pozitivnih emocija.

Ukratko, na temelju eksplicitnih jezičnih dokaza pozitivnih emocija analizirana je svaka od odabranih pjesama, dok je interpretacija metaforičkih značenja slika omogućila shvaćanje konceptualnih metafora koje stoje iza pojedinih pjesama. Potom su s obzirom na slike koje se često ponavljaju u svim pjesmama prikupljeni, i iz njihovih metaforičkih značenja izvedeni, metaforički scenariji.

3. Kako je sreća konceptualizirana u kineskoj kulturi?

Iako »sreća« nikada nije bila središnja kategorija u kineskoj misli, čini se da ovaj usvojeni koncept u modernoj Kini, kao i drugdje, djeluje kao nešto što slijedi određene ciljeve (npr. ako se oženim, bit ću sretan / ako dobijem ovaj posao, bit ću sretan itd.). Uvid u etimologiju znakova za »sreću« *xingfu* 幸福 otkriva da oba postoje u jeziku od najranijih vremena i imaju slična značenja kao i danas. Znak *xing* 幸 u pečatnom pismu sastoji se od *yao* 夭 i *ni* 丌. Dio 夭 znači »kratak život«, »smrt« te predstavlja nedaće u ljudskom životu, a 丌 obrnuta je slika ljudskog tijela i znači »okret«, »preokret«, što znači da zajedno proizvode značenje »preokret nesreće«.²⁵ *Fu* 福 se sastoji od piktografskih znakova *shi* 示 i *fu* 畐, pri čemu prva komponenta predstavlja predmet obožavanja, tj. Boga, a potonja predstavlja posudu za vino i znači vino koje se koristi u obredima. Prvi kineski etimološki rječnik *Interpretacije jednostavnih znakova i analize složenih znakova (Shuo wen jie zi 說文解字)* iz razdoblja Istočni Han (25. – 220.), koji je sastavio i kategorizirao Xu Shen 許慎 (58.? – 147.?), daje sljedeće objašnjenje: *xing* 幸 je »nešto što iznenađuje ljude«, »ugodno iznenađenje ili slučajnost«,²⁶ dok se *fu* 福 objašnjava kao »blagoslov«.²⁷ Sve ove konceptualizacije temelje se na slikovnoj shemi SPREMNIKA.

Dok etimologija otkriva da se sreća u kineskoj kulturi smatrala »božanskom intervencijom, božjim djelom«, s druge strane »izvori sreće« u *Knjizi dokumenata (Shangshu 尚書)* iz ere prije dinastije Qin (prije 221. pr. n. e.), dio »Veliki plan« (*Hongfan 洪範*) kaže:

»Pet (izvora) sreće. Prvi je dug život; drugo, bogatstvo; treće, zdravlje tijela i spokoj uma; četvrto, ljubav prema vrlini; i peto, ispunjavanje do kraja volje (Neba).«²⁸

Ovo se temelji na slikovnoj shemi PUTA, pri čemu je sreća konceptualizirana kao događaj koji zahtijeva ljudsko djelovanje, što se može vidjeti na primjerima kineskih filozofskih tekstova povezanih s praksama kultiviranja tijela (*yang shen 養身*), a čiji je cilj postizanje »pet izvora sreće«.

Čini se da u kineskoj tradiciji postoje oba aspekta konceptualizacije sreće: (1) onaj koji označava sretno stanje duha i ne zahtijeva nikakav napor s ljudske strane (jer se događa sâm od sebe), i (2) onaj koji je cilj, ali zahtijeva ljudsko djelovanje. Ipak, pitanje je što od toga prevladava u Yan Shuovim pjesmama.

4. Analiza Yan Shuove poezije ci koja izražava sretno stanje uma

4.1. Izabrane pjesme i interpretacije

Budući da je poezija *ci* izvorno pisana kako bi se pjevala uz određenu melodiju, naslovi pjesama zapravo su naslovi melodija. *Cjelovita zbirka poezije ci dinastije Song* okuplja 21 203 pjesama i bilježi 844 različite melodije.²⁹ To znači da se naslovi pjesama ponavljaju ne samo u korpusu jednog autora nego i među brojnim pjesnicima dinastije Song. Budući da se melodije ponavljaju, pjesme se obično razlikuju u prvom stihu pjesme.

Trinaest pjesama koje odgovaraju parametrima istraživanja su:

Pjesme	1. stih
»Na melodiju Slomljena strelica« (<i>Po zhenzi</i> 破陣子)	Kada laste dođu u novom proljeću (<i>Yanzi lai shi xin shi</i> 燕子來時新社)
»Na melodiju Radost mira i spokoja« (<i>Qing ping le</i> 清平樂)	U kasnoj jesenskoj svjetlosti (<i>Qiu guang xiang wan</i> 秋光向晚)
»Na melodiju Berači murvi« (<i>Cai sangzi</i> 采桑子)	Cvjetovi trešnje su uveli, cvjetovi kruške cvatu (<i>Yingtao xiele lihua fa</i> 櫻桃謝了梨花發)
»Na melodiju Izvor vina« (<i>Jiu quanzi</i> 酒泉子)	Kad proljeće dolazi (<i>Chun se chu lai</i> 春色初來)
»Na melodiju Dobrodošla proljetna radosti« (<i>Huan chun le</i> 迎春樂)	U glavni grad rano se vraća proljeće (<i>Chang'an zi mo chun gui zao</i> 長安紫陌春歸早)
»Na melodiju Izraz istinskih osjećaja« (<i>Su Zhong qing</i> 訴衷情)	Vrijeme je kad se vino od šljive kuha svježe (<i>Qing mei zhu jiu dou shi xin</i> 青梅煮酒鬥時新)

great chain of being metaphor). Usp. Mojca Pretnar, »Deciphering the Discourse Metaphor of Hanshan« *Archiv Orientalni* 83 (2015) 1, str. 161–186, doi: <https://doi.org/10.47979/aror.j.83.1.161-185>. Za razliku od ovog članka, gdje je metafora jasna, ova studija ide drugim smjerom: traži metafore na temelju scenarija koji je dobiven analizom jezičnih izraza i slika. Ovakva je metodologija korištena u neobjavljenoj autoričnoj disertaciji, a bila je i prepoznata kao inovativan i kreativan pristup istraživačkom pitanju.

23

Pod »pozitivne« emocije misli se na one koje su poželjne, dok su njima suprotne »negativne«. Usp. Daniel M. Haybron, *The Pursuit of Unhappiness. The Elusive Psychology of Well-Being*, Oxford University Press, Oxford – New York 2008., str. 145.

24

Tang Guizhang 唐圭璋, *Quan Song ci* 全宋词, Zhonghua shuju, Peking 2005.

25

Ye Changyuan 葉昌元, *Zili – hanzi bujian tongjie* 字理 – 漢字部件通解, Dongfang chubanshe, Peking 2008., str. 505.

26

Xu Shen 許慎, *Shuo wen jie zi zhu* 說文解字注, Duan Yuzai 段玉裁 (ur.), Tiangong shuju, Taipei 1992., str. 748.

27

X. Shen, *Shuo wen jie zi zhu*, str. 3.

28

Li Yage 理雅各, *Shangshu* 尚書, prev. Zhou Bingjun 周秉鈞, Hunan Renmin chubanshe, Changsha 2013., str. 199.

29

Liu Zunming 劉尊明, »Tangwudai cidiao he yongdiao de tongji yu fenxi 唐五代詞調和用調的統計與分析«, *Guanggang shifan xueyu-anbao* 黃岡師範學院報 31 (2011) 4, str. 6–10.

»Na melodiju Izraz istinskih osjećaja« (<i>Su Zhong qing</i> 訴衷情)	Biseri rose na stablu jabuke (<i>Haitang zhu zhui yi chongchong</i> 海棠珠綴一重重)
»Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (<i>Die lian hua</i> 蝶戀花)	Iznenadni nalet jesenjeg vjetra trgne lepezu (<i>Yi sha qiufeng jing hua shan</i> 一霎秋風驚畫扇)
»Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (<i>Die lian hua</i> 蝶戀花)	Vraćaju se guske s juga (<i>Nan yan yixi hui ce zhen</i> 南雁依稀回側陣)
»Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (<i>Die lian hua</i> 蝶戀花)	Led u zdjeli od žada hladi toplinu (<i>Yu wan binghan xiao shuqi</i> 玉碗冰寒消暑氣)
»Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (<i>Yu tang chun</i> 玉堂春)	U toploj proljetnoj prijestolnici (<i>Doucheng chun nuan</i> 斗城春暖)
»Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (<i>Yu tang chun</i> 玉堂春)	U rano proljeće u zadnjem vrtu (<i>Hou yuan chun zao</i> 後園春早)
»Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (<i>Yu tang chun</i> 玉堂春)	U prijestolnici (<i>Doucheng chi guan</i> 斗城池館)

Tablica 1: Odabrane pjesme Yan Shua za istraživanje

Svih 13 pjesama analizirano je na isti način kao i ovih 5 navedenih primjera, dok su rezultati uzeti u obzir u zaključcima. U svrhu ovoga istraživanja, pjesme su doslovno prevedene kako bi dale osnovno značenje.

»Na melodiju Slomljena strelica« (*Po zhenzi* 破陣子)

燕子來時新社，梨花落後清明。池上碧苔三四點，葉底黃鸝一兩聲。日長飛絮輕。巧笑東鄰女伴，采桑徑裏逢迎。疑怪昨宵春夢好，元是今朝鬥草贏。笑從雙臉生。³⁰

Kada laste dođu u novom proljeću,
kruškini su cvjetovi već otpali nakon *qingminga*.³¹
Nekoliko mrlja zelene mahovine na ribnjaku,
nekoliko krikova zlatne vuge ispod lišća.
Dan je duži, cvjetovi vrbe lagano lete.

Lijepi osmjesi djevojaka,
koje se susreću na stazi za branje murvi.
Nije ni čudo, sinoćnji san je bio dobar,
danas se natječu u igri *doucao*.
Osmijesi se pojavljuju na licima zajedno.

Ova je pjesma jedinstvena u poeziji ci Yan Shua zbog svoje »seljačke teme«, dok su ostale pjesme urbane i oslikavaju život aristokrata. U središtu pjesme nalaze se mlade žene koje beru lišće murve, smiju se i radosno igraju igru (*doucao* 鬥草). U *Cjelovitoj zbirci poezije ci dinastije Song* nema puno pjesama koje opisuju žensku sreću. U pjesmi postoji nekoliko riječi koje izravno izražavaju sreću žena: žene se »nasmiješe«, »imaju dobar proljetni san«, a »osmijeh se rađa na dva lica« (*xiao cong shuang lian sheng* 笑從雙臉生). Smijeh je metonimija sreće (DIO ZA CJELINU), a emocija slijedi metaforu SREĆA JE SPREMNIK. Snovi pripadaju tradicionalnom razmišljanju o »životu kao snu«. ³² Ovdje se neki snovi iz prošlosti odražavaju u sadašnjem dobrom trenutku i donose osjećaj nade. San je izravno povezan s igrom *doucao*. San

i njegova manifestacija, skupljanje lišća murve i igra *doucao* temelje se na shemi PUTA, gdje odredište nije jasno. Osjećaj sreće, koji je izravan odgovor na trenutnu vanjsku situaciju, temelji se na shemi SPREMNIKA, pojavljuje se na putu. »Proljetni san« sadrži metaforu SREĆA JE PRIRODNA SILA. Postoje i druge prirodne slike koje odgovaraju događaju branja lišća murve i koje donose implikacije ljubavi i proljeća, a neke od njih su i ribnjak,³³ lastavice,³⁴ zlatne vuge,³⁵ murve³⁶ itd.

»Na melodiju Radost mira i spokoja« (*Qing ping le* 清平樂)

秋光向晚，小閣初開讌。林葉殷紅猶未遍。雨後青苔滿院。蕭娘勸我金卮。殷勤更唱新詞。暮去朝來即老，人生不飲何為。³⁷

U kasnoj jesenskoj svjetlosti,
okupljamo se u paviljonu na banketu.
Lišće u šumi je još djelomično crveno,
a zelena mahovina pokriva dvorište nakon kiše.

Ljepotica me poziva da pijem iz zlatne čaše,
s velikim entuzijazmom pjeva svoje nove pjesme.
Kako večer dolazi i prolazi, svi starimo,
Kakvog smisla ima živjeti ako ne pijemo?

Prvi dio ove pjesme opisuje krajolik, a drugi dio izražava emocije; dva dijela su skladna i ujedinjena. Iako je fokus tekstova na posljednja dva stiha »vrijeme je nestalo, uživajte u vremenu«, zato što je prirodni opis svijetao i živahan, pjesma je vesela. Stanje uvažavanja lirskog subjekta dolazi iz toplih prijema

30

Liu Yangzhong 劉揚忠(ur.), *Yan Shu ci xinshi jiping* 晏殊詞新釋輯評, Zhongguo shudian, Peking 2003., str. 189–191.

31

Festival *qingming*, također zvan »dan hladne hrane« (*hanshi* 寒食). Iako je taj dan povezan s uredjenjem grobova, kada se Kinezi prisjećaju mrtvih, proljetni dan (obično 5. travnja) također je vezan uz razne aktivnosti u prirodi, vani, okupljanja i unosi veselje.

32

Cai Zhenchu 蔡鎮楚, Long Sumang 龍宿莽, *Tang Song shici wenhua jiedu* 唐宋詩詞文化解讀, Beijing tushuguan chubanshe, Peking 2004., str. 394.

33

Slika vode središnja je slika u poeziji *ci*, zemaljska voda (npr. rijeka, ribnjak) donosi nježnost, čistoću. Slika nebeske vode (kiša, rosa itd.) donosi vitalnost i svježinu. Kao što se može vidjeti već iz *Knjige pjesama* (*Shijing* 詩經), voda se koristi kao metafora za ljubav ili kao svjedok odnosa muškarca i žene, kao pozadina za sastanke, kao barijera za ljubav, kao ljubavni suputnik. Hu Qinbao 胡秦葆, »*Shi lun Shijing aiqing shi zhong de shui yixiang* 試論《詩經》愛情詩中的水意象«, *Wenyi lilun yu piping* 文藝理論與批評 (2006) 3, str. 111–113.

34

Lastavice su ptice selice koje migriraju s godišnjim dobima i lete u parovima. Udruženje lastavice s proljećem i ljubavlju može se pronaći već u *Knjizi pjesama*. Usp. C. Zhie, *Shige yixiang lun*, str. 155.

35

Zlatna vuga ili »žuta ptica« duh je proljeća, a njezin dolazak ne samo da dodaje beskonačnu vitalnost prirodi u proljeće već postaje inspiracija literatima da pjevaju o proljeću i šire dobre osjećaje. Zhang Wanxia 張晚霞, »*Gu shi Zhong huang niao yixiang qianxi* 古詩中黃鳥意象淺析«, *Wenxue jiaoyu* 文學教育 (2007) 8, str. 52.

36

Murva je uobičajena slika u *Knjizi pjesma* jer je bilo uobičajeno birati lišće murve za hranu svilaca u produkciji svile. Slike murve koriste se kao prizor ljubavnih sastanka. Han Shihua 韓惜花 »*Sang yixiang de wenhua neihan ji qi yanbian* 桑意象的文化內涵及其演變«, *Xiandai yuwen* 現代語文 (2015) 10, str. 3–7.

37

L. Yangzhong, *Yan Shu ci xinshi jiping*, 47–48.

lijepo žene i uživanja u izvedbi banketa. U posljednja dva stiha, lirski subjekt izražava stanje smirenosti i uživanja u trenutku dok pije. Slike ocrtavaju jesen (npr. crveni lišće, kiša, mahovina) te u određenoj mjeri imaju konotaciju deklinacije. Vrijeme banketa ugodno je za oko, ugodno za uho i osvježavajuće: lijepa žena, dobro vino i pjevanje lijepih pjesma.³⁸ To su elementi koji pokreću neposredni odaziv, tj. stanje sreće zasnovano na metaforama SREĆA JE SPREMNIK i SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ.

»Na melodiju Izraz istinskih osjećaja« (*Su Zhong qing* 訴衷情)

青梅煮酒鬥時新。天氣欲殘春。東城南陌花下，逢著意中人。回繡袂，展香茵。敘情親。此情拚作，千尺遊絲，惹住朝雲。³⁹

Vrijeme je kad se vino od šljive kuha svježe,
dok se vrijeme počinje mijenjati iz proljeća.
Na južnoj cesti istočnog grada, pod cvijećem,
srećem onu koja mi je uvijek u mislima.

Ona otkriva svoje izvezene rukave
i širi mirisni sag.
Intimno razgovaramo,
naša ljubav s nebesa darovana veže nas kao tisuću niti
spletenih s jutarnjim oblacima.

Ova pjesma govori o dugotrajnoj ljubavi između muškarca i žene u jednom proljetnom danu i nema negativne konotacije. U središtu lirike postoji izravan opis ljubavi i intimnosti,⁴⁰ zajedno sa slikom slučajnog sretnog sastanka s voljenim i istovremenim štovanjem proljetnih krajolika u gradu. Ovaj susret prodire u želju za strastvenom i dugotrajnom ljubavlju (posljednja tri stiha).

Pjesma koristi metonimije: žensku odjeću (rukavi) za ženu te miris za cvijeće i proljeće (oboje DIO ZA CJELINU). Posljednji stihovi izražavaju nadu i očekivanje ljubavi – i tu postoji slikovna metafora u kojoj se dugotrajna ljubav vidi kao duga svilena nit. Ovo je konceptualizacija sretno ljubavi: duga je, linearna i neprestana, ali vrlo krhka (LJUBAV JE KRHKI OBJEKT, LJUBAV JE DRAGOCJENI OBJEKT, LJUBAV JE PUTOVANJE). Naziv »Chaoyun« koristi se za označavanje »voljene« žene.⁴¹

Stanje sreće u ovoj pjesmi povezano je s konceptom ljubavi (SREĆA JE LJUBAV), a neposredni je odaziv lirskog subjekta na susret s njegovom voljenom, otkrivajući metaforu SREĆA JE SPREMNIK (LJUDSKI ODNOSI SU SPREMNIK). Sretan trenutak pojavi se na putu, a osjećaj sreće u ljubavi nije kratkotrajan, već dugo traje. Slučajnost njihovog susreta podrazumijeva metaforu SREĆA JE PRIRODNA SILA.

»Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (*Die lian hua* 蝶戀花)

一霎秋風驚畫扇。豔粉嬌紅，尚拆荷花面。草際露垂蟲響遍。珠簾不下留歸燕。掃掠亭臺開小院。四坐清歡，莫放金杯淺。龜鶴命長松壽遠。陽春一曲情。⁴²

Iznenadni nalet jesenjeg vjetrova trgne lepezu,
Kao što svijetlo rumenilo i ružičasta
ostaju na lotosovim licima.
Rosa kaplje niz travu, dok kukci glasaju posvuda uokolo.
Zastori su podignuti, laste se vraćaju.

Prolazimo kroz paviljon, otvaramo malo dvorište.
Sjedeći zajedno, uživamo u jasnoj i radosnoj atmosferi,

Ali nemojmo se prepuštati plitkim čašama vina.
Kornjača i ždral su blagoslovljeni dugovječnošću, a borovi daljinom.
Prastara proljetna melodija budi obilje emocija.

Iako je ova pjesma bliska temi tužne jeseni, lirski se subjekt fokusira na pozitivnu stranu rane jeseni i prihvaća je. Četvrti stih sadrži slike jesenjeg vjetra, trave, rose i insekata koji donose osjećaj kratkog i prolaznog vremena,⁴³ implicirajući da je i život kratak (ŽIVOT JE GODINA). S druge strane, lirski subjekt u ovom kontekstu primjećuje da su delikatni »lotosovi cvjetovi« još uvijek vrlo lijepi i da »lastavice« još nisu otišle na jug. »Lotosovi cvjetovi i »lastavice« imaju bogata značenja u kineskoj kulturi: »lotosovi cvjetovi« predstavljaju vrlinu čistoće,⁴⁴ dok »lastavice« ne zaboravljaju svoja stara gnijezda kada se vrate u jesen i proljeće: čime simboliziraju promjene. U tijeku divljenja lirski subjekt predočava radost ispijanja vina koristeći metonimije kao što su POSUDA ZA SADRŽAJ: »zlatna čaša« umjesto vina. Pjesma sadrži tri simbola dugovječnosti: »kornjaču«,⁴⁵ »ždrala«⁴⁶ i »bor«,⁴⁷ kako bi se smanjio osjećaj prolaznosti vremena. Na taj su način tri slike kratkog vremena i tri slike dugovječnosti u ravnoteži. Posljednji red također predlaže glazbu koja izaziva mnoge emocije. Predstava u dvorištu izvor je stanja sreće, trenutni odgovor, otkrivajući metaforu SREĆA JE SPREMNIK i SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ.

»Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (*Die lian hua* 蝶戀花)

玉碗冰寒消暑氣。碧簾紗廚，晌午朦朧睡。鶯舌惺松如會意。無端畫扇驚飛起。雨後初涼生水際。人面荷花，的的遙相似。眼看紅芳猶抱蕊。業中已結新蓮子。⁴⁸

Led u zdjeli od žada hladi toplinu.
Plava prostirka i lepeza, u maglovito poslijepodne, pozivaju na spavanje.
Pjev zlatnih vuga kao da ptice razumiju bor.

38

Ibid., str. 48.

39

Ibid., str. 98–99.

40

Ibid., str. 99.

41

Ime Chaoyun dolazi od Song Yua 宋玉 (298.–263. pr. n. e.), koji je u svojim rapsodijama »*Gao Tang fu*« 高唐賦 i »*Shennü fu*« 神女賦 postavio kreativni obrazac korištenja snova za izražavanje tema ljubavi i emocija. To su najranija književna djela u kineskoj književnoj povijesti koja prikazuju seksualne snove i ljubav. U poeziji ci pjesnici često koriste ovo ime za označavanje konkubina. Wu Guangping 吳廣平 (ur.), *Song Yu ji* 宋玉集, Yuelu shushe chuban, Changsha 2003., str. 50–52.

42

L. Yangzhong, *Yan Shu ci xinshi jiping*, str. 151–152.

43

Ovo metaforičko značenje dolazi od Zhuangzija 莊子 (4. stol. pr. n. e.) (»*Xiaoyao you* 逍

遙遊«). Usp. Liu Jianguo 劉建國, Gu Baotian 顧寶田, *Zhuangzi yi zhu* 莊子譯注, Jilin wen-shi chubanshe, Changchun 1993., str. 13–14.

44

Liu Fang 劉芳著, *Shige yixiang yuyan yanjiu* 詩歌意象語言研究, Shanghai yiwen chubanshe, Shanghai 2012., str. 258.

45

Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *A Dictionary of Symbols*, prev. John Buchanan-Brown, Penguin Books, London – New York 1996., str. 353.

46

J. Chevalier, A. Gheerbrant, *A Dictionary of Symbols*, str. 66.

47

L. Fang, *Shige yixiang yuyan yanjiu*, str. 276–277.

48

L. Yangzhong, *Yan Shu ci xinshi jiping*, str. 155–156.

Slikana lepeza neprestano se trže i leti.

Nakon kiše, na vodi se stvara početna hladnoća.
Ljudsko lice je poput lotosovog cvijeća, nejasno nalik mjesecu.
Vidim crvene latice još uvijek grle prašnik,
nove sjemenke lotosa već su se formirale.

Pjesma prikazuje profinjeni i elegantni život, delikatni osjećaj slobodnog vremena na ljeto,⁴⁹ dok se opuštena atmosfera izražena u pjesmi može vidjeti u nekoliko različitih slika. Posljednji stih donosi ugodno otkriće, izražavajući emocije iznenađenja i čuđenja. Prva strofa govori o interijeru, a druga o eksterijeru – tako su unutrašnjost i vanjština u harmoniji. Slika »zdjele od žada« pokazuje da je ovo bogata kuća u kojoj se led koristi za rashlađivanje ljetne vrućine, dok se nova jasnoća dobiva ležanjem u podne u šatoru na hladnoj prostirci. Zlatna vuga implicira osjećaje proljeća. Ptice su glasnici s neba, donoseći transcendentni element.⁵⁰ Kiša i voda predstavljaju osjećaj svježine i bistrine. Osjećaj lirskog subjekta neposredan je odgovor na vanjsku situaciju, otkrivajući metaforu SREĆA JE SPREMNIK i SREĆA JE PRIROD-NA SILA. Lirski subjekt također uspoređuje »lotosov cvijet« s licem »lijepo žene« (LJUDI SU BILJKE, ŽENE SU CVIJEĆE). Nadalje, on detaljno promatra cvijeće i otkriva nove sjemenke lotosa. I »lotos« i »lotosovo sjeme« predstavljaju plemenito cvijeće i sjemenke (tj. hranu).

»Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (*Yu tang chun* 玉堂春)

斗城春暖。御柳暗遮空苑。海燕雙雙，拂揚簾櫳。女伴相攜、共繞林間路，折得櫻桃插髻紅。昨夜臨明微雨，新英遍舊叢。寶馬香車、欲傍西池看，觸處楊花滿袖風。⁵¹

U toplom proljeću prijestolnice,
carske vrbe zaklanjaju palaču.
Morske lastavice lete u parovima,
dodiruju zavjese.
Žene suputnice zajedno hodaju
na šumskim stazama,
i beru trešnje za kosu.

Prošle noći, u svjetlu kiše prije svitanja,
novi cvjetovi pokrivaju stare grmove.
Lijepi konji i mirisne kočije idu na Zapadni ribnjak.
Svugdje cvjetovi vrbe ispunjavaju rukave vjetrom.

Središte je prve pjesme slavljenje proljeća u glavnom gradu, dok je iz posljednja tri stiha jasno da krajolik pred nama poziva na putovanje.⁵² Putovanje slijedi shemu PUTA, a kraj pjesme otkriva cilj: želju za odlaskom do Zapadnog ribnjaka radi uživanja u proljetnom krajoliku. Zapadni ribnjak odnosi se na ribnjak Jinming u glavnom gradu Sjevernog Songa – Bianjingu.⁵³ Slikovitost u stihovima stvara ugodnu atmosferu koja se može podijeliti u dvije kategorije: ljepotu prirode i ljepotu ljudi. Jedna je od prirodnih slika toplina proljeća, a to je osnovni koncept koji konotira BLIZINA JE TOPLINA. Sjena vrbe ukazuje na dubinu proljeća, a »vrba«⁵⁴ predstavlja jednu od tipičnih slika u stihovima pjesama *ci*, koja svojim mnogobrojnim značenjima unosi mekoću i ljepotu u pjesme. U ovoj pjesmi vrba kao da je svjedok susreta ljubavnika. Parovi lastavica impliciraju ljubav. »Lagana kiša« ne odnosi se samo na proljetni prizor, već i na blagoslov s neba,⁵⁵ koji čini da novo cvijeće procvjeta i potiče ljude da posjete Zapadni ribnjak. »Cvjetovi vrbe« evociraju značenje

udaljavanja i lakoću kojom prolazi proljetna svjetlost. »Vjetar« ima bogato značenje u kineskoj kulturi, a kod Zhuangzija ona predstavlja dah zemlje, moć neba.⁵⁶ Među ljudskim slikama, postoje slike koje otkrivaju identitet putnika, ali i bogatih i plemenitih ljudi: »kraljevska vrba« i »konj i mirisna kočija«. Trešnja u kosi žene također ukazuje na dubinu proljeća.

Sretno stanje duha u cilju je sheme PUTA, što implicira metafore SREĆA JE SPREMNIK, dok proljeće koje nadahnjuje putovanje implicira metaforu SREĆA JE PRIRODNA SILA. Dodirivati cvjetove topole, a imati proljetni vjetar u rukavima u posljednjem stihu, implicira metaforu SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ.

4.2. Najčešće slike u odabranim pjesmama

	slika	produženo značenje	
vrijeme	proljeće 春 ⁵⁷ večer 晚 zora 曉	mladost ŽIVOT JE GODINA prolazno vrijeme ŽIVOT JE DAN mladost ŽIVOT JE DAN	VRIJEME JE KRETANJE
prostor	glavni grad 京 城 → prirodni okoliš dvorana 院	} urbani identitet lirskog subjekta	

49

L. Yangzhong, *Yan Shu ci xinshi jiping*, str. 155–156.

50

Ptica je bogata simbolikom, posebice religioznim i mitološkim značenjima. Ptica je osnovni i primitivni oblik za koji se čini da je univerzalna slika u svim kulturama. Ptica povezuje nebo i zemlju, a kao nebeski glasnik donosi tajanstvene poruke neba, stoga često služi i kao simbol duše. Sposobnost leta kod ptica također ima simbolično značenje, predstavljajući želju za uzdizanjem. Usp. J. Chevalier, A. Gheerbrant, *A Dictionary of Symbols*, str. 86–91., 396–397.

51

L. Yangzhong, *Yan Shu ci xinshi jiping*, str. 179–180.

52

L. Yangzhong, *Yan Shu ci xinshi jiping*, str. 180.

53

L. Yangzhong, *Yan Shu ci xinshi jiping*, str. 179.

54

Yang Haiming 楊海明, *Tang Song ci zhuti tansuo* 唐宋詞主體探索, Liwen wenhua chubanshe, Gaoxiong 1995., str. 43–49.

55

Ovo metaforičko značenje dolazi od Zhuangzija 莊子 (4. stol. pr. n. e.) (»Xiaoyao you 逍遙遊«). Usp. L. Jianguo, G. Baotian, *Zhuangzi yi zhu*, str. 13–14.

56

Zhuangzi objašnjava izvor vjetra u »Xiaoyao you 逍遙遊«, dok o snazi vjetra govori u »Qiwu lun 齊物論«. Usp. L. Jianguo, G. Baotian, *Zhuangzi yi zhu*, str. 1–22, 22–59.

priroda	voda 水	ribnjak 池 voda 水	} blagost, svjedok susreta ljubavnika
	vrijeme	lagana kiša 微雨 rosa 露 toplina 暖和 vjetar 風	} proljeće, povoljan znak, vitalnost, blagoslov BLIZINA JE TOPLINA, proljetni vjetar → nebeska snaga, otvorenost, radost i nada
	biljke	vrba 楊柳 trava 草 ⁵⁸ lišće 葉 cvijet šljive 梅 ⁵⁹ lotos 荷花 trešnja 櫻桃 cvijeće 花 mahovina 苔	svjedok ljubavi, nježnih osjećaja molitve → nada proljeće rano proljeće → čednost (moralna) čistoća rano proljeće proljeće (LJUDI SU BILJKE) proljeće
	životinje	lastavice 燕子 zlatna vuga 鶯	} proljeće
dogadaji	banket 宴會 putovanje kako bi se divio krajo-liku 賞遊 divljenje okoliša 欣賞環境	zabava, ispijanje vina, priredbe → zadovoljstvo, uživanje, ljubav, uvažavanje	
lirski subjekt		ja	
objekti	zlatna čaša 金杯 vino 酒 zavjese 簾 oslikana lepeza 畫扇 konj 馬 kočija 車	vino (DIO ZA CJELINU), identitet plemenitog čovjeka (DIO ZA CJELINU), radost } prikrivanje } identitet plemenitog čovjeka, putovanje	
drugo	lijepa žena 美女 san 夢 glazba 音樂 pjesma <i>ci</i> 詞 pjevanje 唱 ples 舞	predmet divljenja, suputnik, predmet za zabavu povoljan znak } umjetnost, kreativnost	
boje	crvena 朱 zlatna 金	povoljna boja identitet plemenitog čovjeka	

Tablica 2: Najčešće slike u odabranim pjesmama

4.3. Interpretacija rezultata

4.3.1. Slike

Pjesnik koristi slike za koje je statistika pokazala da su najčešće slike u *Cjelovitoj zbirci ci poezije dinastije Song*.⁶⁰ Iako u odabranim pjesmama prevladava veselo ozračje, slike i dalje slijede tradiciju poezije *ci*. Tradicionalne slike koriste se u kombinaciji s Yan Shuovim stilom i strukturom pjesama *ci*

općenito. Yan Shuove pjesme *ci* standardne su forme kratkog oblika *xiaoling*, u kojemu prva strofa opisuje prirodnu scenu, a druga strofa opisuje emociju. U poeziji *ci* često se može uočiti sadržajni kontrast: riječi pokazuju ljepotu okoliša i ljepotu atmosfere, ali završetak pjesme izražava tjeskobu zbog prolaska vremena i osjećaja nesretnih posljedica. Na taj se način suprotstavljaju pozitivne i negativne emocije u pjesmi, a zbog prisutnosti negativnih emocija na završetku, pjesma ne zadovoljava kriterije unaprijed postavljene za ovo istraživanje.

Pjesme Yana Shua koje izražavaju pozitivno stanje uma oslanjaju se na slike kako bi unijele važnu emocionalnu atmosferu, ali i izbjegle korištenje kompleksnih jezičnih metafora. Konceptualna metafora u pjesmama proizlazi iz metaforičkog značenja slika.

Odabrane Yan Shuove pjesme često se podudaraju s identitetom pjesnika: najreprezentativnije su slike glavnog grada i materijalne slike (tj. skupi predmeti) koje otkrivaju aristokrate te banketne aktivnosti. Slika bogatstva i časti u Yan Shuovim pjesmama odavno je zapažena, ali bogatstvo i čast odraz su i prirodnog krajolika. Pjesnik ne traži gomilanje zlata, žada i lijepih riječi, već stvaranje atmosfere, stvaranje širokog okruženja na visokoj društvenoj razini.⁶¹ Lirski subjekt u pjesmama relativno je statičan »ja«. Slike prirode u odabranim pjesmama imaju dva glavna aspekta: s jedne strane one koče uobičajene slike koje se nalaze u žanru *ci*, a s druge strane označavaju vrijeme proljeća (ipak je godišnje doba koje prevladava u Yan Shuovom korpusu jesen). Najtipičniji su događaji u odabranim pjesmama uvažavanje i divljenje proljetnim prizorima ili uživanje u umjetničkoj predstavi.

Unatoč tome što pjesnik slijedi tradiciju, njegove pjesme imaju i osobne elemente koje u toj mjeri nema kod drugih pjesnika. U usporedbi s njegovim suvremenikom Ouyang Xiuom 歐陽脩 (1007. – 1072.), koji je također bio važna figura u politici i književnosti tog razdoblja, te koji je također bio majstor poezije *ci* (sačuvanih je 241 pjesama) i slijedio je tradiciju poezije *ci*, očite su razlike u tematici i slikama. U poeziji Ouyanga Xiua češće su inflektivne pjesme, što je jedna od važnih karakteristika poezije *ci* općenito.⁶² Prisutniji

57

Proljeće se u tradicionalnoj kineskoj poeziji povezuje s novim počecima, radošću itd. Usp. L. Fang, *Shige yixiang yuyan yanjiu*, str. 234.

58

Wang Li 王立, *Xinling de tujing – wenzue yixiang de zhuti shi yanjiu* 心靈的圖景—文學意象的主題史研究, Xuelin chubanshe, Shanghai 1999., str. 16.

59

Cvjetanje šljive označava dolazak novog ili ranog proljeća jer su cvjetovi šljive visoke čistoće. Usp. W. Li, *Xinling de tujing – wenzue yixiang de zhuti shi yanjiu*, str. 54

60

Prema istraživanju Zhu Chongcaija 朱崇才 o najčešće korištenim slikama u *Cjelovitoj zbirci ci poezije dinastije Song*, najkorištenije slike su: osoba, vjetar, cvijet, proljeće, oblak, dan, mjesec, planina, miris, vrijeme, godina, žad i slično. Usp. Zhu Chongzai 朱崇才,

»*Cong gao pinglü zi kan songci de nüxinghua qingxiang* 從高頻率字看宋詞的女性化傾向«, *Zhongguo yun wenzue kan* 中國韻文學刊 (1993) 7, str. 70–76.

61

Huang Wenji 黃文吉, *Bei Song shi da cijia yanjiu* 北宋十大詞家研究, Wen shi zhi chubanshe, Taipei 1995., str. 21.

62

U tradicionalnoj Kini, svijet žena i njihovo iskustvo stvarnosti obično je ostalo netaknuto područje, ali s poezijom i drugim stanjima vremena (više kontakta među spolovima, čajane, bordeli itd.), muški pjesnici često su razgovarali kroz ženski lirski subjekt i pokazali žensku perspektivu. Tijekom dinastije Južni Song povećava se broj pjesnikinja, ali o njima se ne zna mnogo zbog nedovoljno povijesnih podataka.

je i aspekt prirode, ljudske tematike itd. Štoviše, Yan Shuov sin Yan Jidao 晏幾道 (1030. ? – 1106. ?), jedan je od reprezentativnih pjesnika ovog razdoblja i žanra koji je u poeziji nadmašio čak i svog oca (sačuvano je 260 pjesama), nikada nije položio službene ispite i nikada nije imao ozbiljnije pozicije u društvu, a ipak je slijedio tradicionalne konvencije žanra. U njegovim pjesmama prevladavaju teme kao što su: život konkubina, ljubav konkubina i čežnje itd., a pokazuju sasvim drugačije slike od onih u očevoj poeziji.⁶³

Vrijedno je spomenuti neizravni utjecaj vremena na razmatrani problem konceptualizacije sreće u odabranim pjesmama Yana Shua. Iz perspektive vremena, pjesnik u pjesmama često stvara kontrast: suočavanje s dvodimenzionalnim ciklusom i jednodimenzionalnim linearnim vremenom koje donosi ideju uživanja u trenutku.⁶⁴ Pjesme Yana Shua koje izražavaju stanje sreće pokazuju kretanje vremena, dok je većina lirskih subjekata u pjesmama statična, promatrajući protok vremena, otkrivajući konceptualnu metaforu VRIJEME JE KRETANJE. Osim toga, godišnja doba i vrijeme u riječima često otkrivaju konceptualne metafore ŽIVOT JE GODINA i ŽIVOT JE DAN. Riječ koja označava vrijeme (proljeće) također općenito predstavlja prostor, mjesto uvažavanja, konceptualizaciju temeljenu na metafori VRIJEME JE PROSTOR.

4.3.2. Scenarij iza sretnog stanja uma u pjesmama Yana Shua

Promatrajući izvore pozitivnih emocija i atmosferu lirskog subjekta, pokazalo se da se oni temelje na shemi SPREMNIKA. Tamo gdje se pjesma temelji na shemi PUTA, sretno stanje emocije pojavljuju se kao trenutak na putu ili kao cilj. Odabranih trinaest Yan Shuovih pjesama otkriva pet različitih scenarija:

1. Priroda je izvor sreće, posebno proljetni krajolik. Način na koji lirski subjekt doživljava sretno stanje uma kroz štovanje prirodnog krajolika. Ovakav scenarij pojavljuje se u pet pjesama: »Na melodiju Izvor vina« (Kad proljeće dolazi), »Na melodiju Izraz istinskih osjećaja« (Biseri rose na stablu jabuke), »Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (Vraćaju se guske s juga), »Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (Led u zdjeli od žada hladi toplinu), »Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U rano proljeće u zadnjem vrtu). Vrijedno je napomenuti da su među pet pjesama četiri proljetne, a samo jedna pjesma govori o ljetnom okruženju, što je zanimljivo jer su pjesme o ljetu izuzetno rijetke u *Cjelovitoj zbirci ci poezije dinastije Song*.⁶⁵
2. Uživanje u ležernoj i elegantnoj kulturi (unutar), uključujući glazbu, pjesme, vino i lijepe žene (obično konkubine koje donese osjećaj zadovoljstva), izvor je sreće. Ovakav scenarij pojavljuje se u četiri pjesme: »Na melodiju Radost mira i spokoja« (U kasnoj jesenskoj svjetlosti), »Na melodiju Berači murvi (Cvjetovi trešnje su uveli, cvjetovi kruške cvatu)«, »Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (Iznenadni nalet jesenjeg vjetera trgne lepezu) i »Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U toploj proljetnoj prijestolnici). U ovim pjesmama pjesnik otkriva svoj identitet. Domjenak kod kuće izvor je sreće za lirskog subjekta, ali ostali građani kao da moraju prvo doći do odredišta, a to je upravo dom lirskog subjekta.
3. Izvor sreće je i odnos između muškarca i žene, romantična ljubav. Dvije su takve pjesme: »Na melodiju Dobrodošla proljetna radosti« (U glavni grad rano se vraća proljeće) i »Na melodiju Izraz istinskih osjećaja« (Vrijeme je kad se vino od šljive kuha svježe). Budući da se ljubav temelji na shemi PUTA, sretno stanje uma pojavljuje se kao cilj.

4. Sreća je trenutak na putu, koji nema jasni cilj. Lirski subjekt je u pokretu. Ovaj scenarij pojavljuje se u jednoj pjesmi: »Na melodiju Slomljena strelica« (Kada laste dođu u novom proljeću).

5. Sreća je cilj puta. Ovaj scenarij pojavljuje se u jednoj pjesmi »Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U prijestolnici).

Ovih pet scenarija pokazuju da se sreća pojavljuje u određenom trenutku. S prolaskom vremena to se ponekad događa zbog promjena u prirodi, a ponekad zbog uživanja na banketu. Ipak, u oba slučaja stanje sreće ne može dugo trajati. Glavna shema sreće temelji se na shemi SPREMNIKA. Dvije od trinaest pjesama konceptualiziraju stanje sreće kao stanje na putu: »Na melodiju Slomljena strelica« (Kada laste dođu u novom proljeću) i »Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U prijestolnici).

Glavni je izvor sreće i dalje priroda, ponajviše priroda u proljeće. Najtipičnija aktivnost koja osigurava sretan stanje uma dolazi od poštivanja prirode i uživanja stvari u životu plemenitog čovjeka. Ljudi ne trebaju tragati za srećom. Ovakvo razmišljanje može se povezati s identitetom pjesnika. Yan Shu cijeli je život bio bogata osoba i mogao je uživati u različitim materijalnim zadovoljstvima života.⁶⁶ Iako uživanje u proljeću ponekad uključuje i putovanja, to putovanje ne podrazumijeva pogled na život i ne temelji se na metafori ŽIVOT JE PUTOVANJE. Drugi najčešći scenarij vezan je za njegov identitet, dok je lirski subjekt ovih pjesama »ja«.

Povezivanje scenarija u ovim pjesmama dalo bi Yan Shuov scenarij sreće:

Izvor: sezona postavlja uvjet sretnog stanja. Određeno stanje sreće najlakše će se osjetiti u mladosti te u proljeće (osobito rano proljeće) u zoru. Proljeće donosi nove početke, nove nade, iščekivanja, dobro je za inspirativno kretanje (npr. udvaranje, putovanja). Također, proljeće je doba bogatih emocija, posebno nježnosti: toplije vrijeme spaja ljude, a to je i doba ljubavi. Unutrašnjost dvorane predstavlja još jedan sretan prostor. Postoje mnoge stvari ili aktivnosti na banketu koje vrijedi štovati. Umjetnička predstava jedna je od njih. Ponekad se sretan trenutak dogodi u dobrom snu.

Put: ako netko želi osjetiti sreću, mora izaći van kako bi se divio proljetnom krajoliku ili ga promatrao kroz prozor. Diveći se crvenom cvijeću i zelenom lišću, može se osjetiti miris i zadovoljiti užitak mirisa. Glavni je predmet štovanja proljetni krajolik u prirodi, uključujući: cvijet šljive, lotos, cvijet, trava, vrba, itd., a neke su od tih biljaka u mirnoj vodi ili okruženju tekuće vode. Kontrast je također lijep, bilo da je čovjek sâm bilo u društvu, u partnerskom odnosu, prisutan je i taktilni užitak. Druga je vrsta aktivnosti sudjelovanje u banketu, a zatim doživljaj uživanja četiriju osjetila. Prvo, na banketu se može

63

Bo Manqi (Mojca Pretnar), *Gudian wenxue zhi xingfu yuanxing tantao – yi beisong ci wei li*. Disertacija je obuhvatila cijeli korpus sedam najreprezentativnijih pjesnika toga razdoblja.

64

Ning Yu, razmišljajući o metafori VRIJEME JE PROSTOR, tvrdi da postoje dvije konceptualizacije vremena: vremenska reprezentacija i kretanje u prostoru ili dimenzionalnost, od kojih potonja može biti jednodimenzionalna (tj. vremenska veza) ili dvodimenzionalna

(tj. periodično vrijeme). Usp. N. Yu, *The Contemporary Theory of Metaphor*, str. 60–70.

65

Ljeto nema posebnih običaja u kineskoj kulturi, a relativno je malo pjesama koje koriste ljeto kao glavnu sliku. Usp. Liu Fang 劉芳著, *Shige yixiang yuyan yanjiu* 詩歌意象語言研究, Shanghai yiwen chubanshe, Shanghai 2012., str. 240–241.

66

Y. Haiming, *Tang Song ci yu rensheng*, str. 58.

uživati u sretnom stanju međuljudskih odnosa, ali i u umjetničkim nastupima. Glavna je komponenta nastupa glazba, koja uključuje pjevanje i ples. Uz umjetničku ljepotu, i same izvođačice (ljepotice) mogu biti predmet divljenja. Bilo da se radi o slušanju glazbe bilo pjevanju kroz slušni užitak, gledanju plesova ili divljenju lijepim ženama kroz vizualni užitak, ili pijenju alkohola radi jačanja aktivnosti uvažavanja (alkohol može pojačati emocije radosti). Uz ove dvije vrste užitka, alkohol se može piti i kroz osjetilno uživanje, pojačavanjem doživljaja.

4.3.3. Konceptualne metafore sreće u odabranim pjesmama

Pjesme	Sreća je spremnik	Sreća je ugodan fizički osjećaj	Sreća je prirodna sila
»Na melodiju Slomljena strelica« (Kada laste dođu u novom proljeću)	√		√
»Na melodiju Radost mira i spokoja« (U kasnoj jesenskoj svjetlosti)	√	√	
»Na melodiju Berači murvi« (Cvjetovi trešnje su uveli, cvjetovi kruške cvatu)	√	√	
»Na melodiju Izvor vina« (Kad proljeće dolazi)	√	√	√
»Na melodiju Dobrodošla proljetna radosti« (U glavni grad rano se vraća proljeće)	√	√	√
»Na melodiju Izraz istinskih osjećaja« (Vrijeme je kad se vino od šljive kuha svježje)	√		√
»Na melodiju Izraz istinskih osjećaja« (Biseri rose na stablu jabuke)	√		√
»Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (Iznenadni nalet jesenjeg vjetra trgne lepezu)	√	√	√
»Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (Vraćaju se guske s juga)	√	√	√
»Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (Led u zdjeli od žada hladi toplinu)	√		√
»Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U toplom proljeću prijestolnice)		√	√
»Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U rano proljeće u zadnjem vrtu)	√		√
»Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U prijestolnici)	√	√	√

Tablica 3: Konceptualne metafore sreće u odabranima pjesmama

U odabranim pjesmama Yana Shua sreća je konceptualizirana kao izravan odgovor na određenu situaciju i vanjske okolnosti (priroda, susret, gozba i sl.), a zasnovana je na metafori SREĆA JE SPREMNIK, jer lirski subjekt ulazi u

povoljno stanje koje ne može potrajati. Ovi su vanjski uvjeti izvan kontrole subjekta, ali su uglavnom izazvani prirodnim silama. Sreća u pjesmama Yan Shua odnosi se na fizički užitek, uključujući materijalni i duhovni užitek.

U tri pjesme prisutna je shema SPREMNIKA, na kojoj se temelji konceptualizacija sreće, a smještena je u shemu PUTA kao trenutak na putu: u pjesmi »Na melodiju Slomljena strelica« to je trenutak u sredini djela, u pjesmi »Na melodiju Izraz istinskih osjećaja« (Vrijeme je kad se vino od šljive kuha svježe) to je trenutak u ljubavnoj vezi, kao i u pjesmi »Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U toplom proljeću prijestolnice).

Tri dominantne metafore u pjesmama SREĆA JE SPREMNIK, SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ, SREĆA JE PRIRODNA SILA vrlo su općenite, nisu nove i nisu specifične niti za kinesku kulturu niti za pjesnika. Sa stajališta konceptualne metafore ne može se govoriti o pjesnikovoj inovativnosti, ali rezultati potvrđuju opće stanje određenog razdoblja, dok se metafore javljaju i kod drugih pjesnika iz tog razdoblja.

Yan Shuova konceptualizacija sreće uglavnom je emocija, a odabrane pjesme ne uključuju procjenu sreće. Ta dosljednost može biti povezana s identitetom pjesnika jer je njegov život relativno lagan i bez oskudijevanja. Takvo životno stanje sprječava ga da stvori motivaciju i inspiraciju za postizanje određenog cilja. Budući da lirski subjekt kao da nema kontrolu nad srećom, koja je prirodni blagoslov, pjesnik zauzima fatalistički stav.

5. Zaključak

Što se tiče tema u pjesmama Yan Shua, većina ih spada u kategoriju slobodnog vremena, a postoje i dvije ljubavne (koje izražavaju sretno stanje), kao i jedna seljačka pjesma. Karakteristika je Yan Shuove poezije da ostavlja dojam da je napisana bez napora.⁶⁷ Pjesnik u prvoj strofi obično ocrtava prirodne krajolike nekog godišnjeg doba, koje mu služi kao okvir, spremnik cijele pjesme. Takav model otkriva temeljnu konceptualnu metaforu VRIJEME JE PROSTOR. Jedna je od karakteristika Yan Shuove poezije *ci* i to da njegove pjesme izražavaju racionalnost. Prisutna je neka vrsta suzdržanosti i promišljanja vlastitih osjećaja, što je svojevrsna sposobnost samokultiviranja. Prije Yan Shua može se pronaći tek nekoliko takvih pjesama.⁶⁸ Ova je značajka također očita u pjesmama koje izražavaju sretno stanje, a od kojih većina slijedi isti strukturni obrazac. Iako u Yan Shuovom korpusu ima mnogo pjesama o jeseni, one često izražavaju tugu zbog starosti koja se približava, ali i duboku tugu zbog vremena koje prolazi.⁶⁹ Ipak, većina pjesama koje izražavaju sreću govore o proljeću (deset pjesama). Međutim, u pjesmama o proljeću često se krije i strepnja zbog vremena koje prolazi. Postoje samo dvije pjesme o jeseni i jedna pjesma o ljetu. Ova situacija slijedi konceptualizaciju vremena koja postoji u mnogim kulturama, što rezultira konceptualnom metaforom ŽIVOT JE GODINA. U riječima se često nalaze godišnja doba i vremenske koloka-

67
Ye Jiaying 葉嘉瑩, *Tang Song ci shiqi jiang* 唐宋詞十七講, Dakuai wenhua chubanshe, Taipei 2013., str. 202.

68
Y. Jiaying, *Tang Song ci shiqi jiang*, str. 202.

69
Y. Haiming, *Tang Song ci yu rensheng*, str. 55–63.

cije, otkrivajući konceptualnu metaforu ŽIVOT JE DAN: jesen i suton, rano proljeće i zora, ljeto i podne itd.

Opis scenarija sreće relativno je jednostavan, iako postoje dva glavna izvora, najčešće se pojavljuje aktivnost uvažavanja. Aktivnost uvažavanja ne zahtijeva neke posebne napore, već je sasvim dovoljno sudjelovati u aktivnostima. Sreća nije duga, već trenutak. Iako ovakvo razmišljanje pokazuje specifično raspoloženje ovog razdoblja, slične atmosfere nalazimo i u pjesništvu Razdoblja pet dinastija. Ali takva je atmosfera posebno specifična za Yan Shua, s obzirom na to da su istraživanja drugih pjesnika, koji su imali drugačija životna iskustva (kao što su Liu Yong 柳永 987. – 1053., Su Shi itd.),⁷⁰ pokazala veću raznolikost metafora te ovakva atmosfera ne prevladava u njihovim pjesmama. Yan Shuova melankolija oduvijek je imala određeno bogatstvo i eleganciju,⁷¹ a njegovo doživljavanje sreće korespondira s njegovim identitetom. On ne tone stalno u svojoj tuzi, nego je u stanju pronaći utjehu i olakšanje. Jedan je od načina da dođe do utjehe usmjerenje potpune pozornosti na sadašnji trenutak, što otkriva pjesnikovo samokultiviranje i njegov odnos prema životu. Yan Shuova sreća uglavnom spada u kategoriju hedonizma, koji uključuje materijalno (npr. banket, piće) i duhovno uživanje (npr. divljenje, štovanje), dok priča o stanju društva tog razdoblja.

Konceptualne metafore koje otkrivaju odabrane pjesme relativno su jednostavne i danas više ne mogu služiti kao središnje metafore po kojima bismo htjeli živjeti u budućnosti i stvarati nove stvarnosti. Iako moderne teorije sreće uključuju i aspekte hedonizma,⁷² čini se da ove metafore još uvijek postoje, pa se stoga ne smiju niti u potpunosti odbaciti. Međutim, ove metafore mogu objasniti društvene uvjete i događaje zabilježene u povijesti dinastija Sjeverni i Južni Song.

Prilog

Pjesme	Interpretacija	
»Na melodiju Berači murvi« (Cvjetovi trešnje su uveli, cvjetovi kruške cvatu)	采桑子 櫻桃謝了梨花發，紅白相催。燕子歸來。幾處風簾繡戶開。人生樂事知多少，且酌金杯。管咽弦哀。慢引蕭娘舞袖回。 ⁷³	Glavna je ideja ove pjesme u stihu »Koliko znate o životnim radostima?« Međutim, ova se pjesma razlikuje od ostalih pjesama Yan Shua koje izražavaju ideju »vrijeme leti, dakle uživajte«. U drugim pjesmama pjesnik počinje ili završava s ovim mislima, ali ovdje ih je postavio u središte pažnje. Druga strofa predlaže elemente užitka: vino, žene i glazbu. Ovi elementi pokreću neposredni odaziv na ugodno stanje sreće, otkrivaju metafore SREĆA JE SPREMNIK i SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ.

70

Kako su pokazala šira istraživanja, to se očituje i u većoj raznovrsnosti i raznolikosti konceptualnih metafora u poeziji drugih pjesnika. Usp. Bo Manqi (Mojca Pretnar), *Gudian wenxue zhi xingfu yuanxing tantao – yi beisong ci wei li*.

71

Y. Haiming, *Tang Song ci yu rensheng*, str. 63.

72

D. Haybron, *The Pursuit of Unhappiness*, str. 34–35.

73

L. Yangzhong, *Yan Shu ci xinshi jiping*, str. 60–62.

<p>»Na melodiju Izvor vina« (Kad proljeće dolazi)</p>	<p>酒泉子 春色初來， 遍拆紅芳千 萬樹，流鶯 粉蝶鬥翻 飛。戀香 枝。勸君 莫惜縷金 衣。把酒看 花須強飲， 明朝後日漸 離披。惜芳 時。⁷⁴</p>	<p>Iako pjesma također sadrži osjećaj prolaznosti proljeća, temelji se na životnom iskustvu kao predviđenom promatranju: neizbježan povratak (»dan nakon sutra«), a to sugerira cikličnu prirodu vremena bez tragičnog osjećaja koji dolazi s linearnim vremenom. Cijela je pjesma usredotočena na divljenje proljeću, dok su jezični dokazi koji podržavaju osjećaj sreće u posljednjem stihu »štovati mirisno vrijeme«. Iako pjesma sadrži neke negativne aspekte, glavna je težina na divljenju, proljetnoj svjetlosti i mirisnom vremenu. Prirodne slike prolaze kroz dio metonimije DIO ZA CJELINU. Zlatne vuge i leptiri antropomorfizirani su (ŽIVOTINJE SU LJUDI) s obzirom na to da osjećaju ljubav. Ljudske slike uključuju zlatnu odjeću i vino. Lirski subjekt sugerira da bismo trebali skrenuti pažnju na ljepotu proljeća i podsjeća nas da zlatna odjeća nije tako dobra kao cvijeće. Štovanje cvijeća ide ruku pod ruku s pijenjem vina. Ovo ugodno stanje neposredan je odaziv na vanjsku situaciju, konotirajući metaforu SREĆA JE SPREMNIK i SREĆA JE PRIRODNA SILA. Pjesma sugerira fizički osjećaj i konotira metaforu SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ.</p>
<p>»Na melodiju Dobrodošla proljetna radosti« (U glavni grad rano se vraća proljeće)</p>	<p>迎春樂 長安紫陌 春歸早。 鞦韆垂楊、 染芳草。被 啼鶯語燕催 清曉。正好 夢、頻驚 覺。當此 際、青樓臨 大道。幽會 處、兩情多 少。莫惜明 珠百琲， 占取長年 少。⁷⁵</p>	<p>Ljubav je tema ove pjesme. Iako pokazuje pozitivne aspekte, ljubav prema konkubini u ovoj pjesmi ne izbjegava u potpunosti negativne osjećaje, već se fokusira na pozitivne aspekte (»koliko ljubavi« i »dobrih snova«). U posljednja dva stiha izražena je želja za njegovanjem vlastite mladosti. Materijalno bogatstvo (npr. biseri i žad) ne vrijedi, ono što vrijedi jest mladost. Pjesma prebacuje fokus s materijalnih užitaka na emocionalni i duhovni užitak, ali ipak sadrži metaforu SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ. Čini se da je glavni negativni element – strah od razdvajanja. To je strah da će ubrzo završiti prekrasan trenutak, da će ubrzo zora te da će sastanak biti gotov, a dva simbola razdvajanja, vrba i mirisna trava, još pojačavaju svijest o tome. Stanje sreće ove pjesme spaja se s povezanim konceptom ljubavi koja otkriva SREĆA JE LJUBAV. Ljubav se temelji na shemi PUTA, otkrivanja metafore LJUBAV JE PUTOVANJE (put do mjesta konkubine), ali i srodnog stanja sreće koje je neposredni odaziv – prolazak sadašnjeg trenutka. Dobri snovi izvan su domene kontrole čovjeka, pa stoga konotiraju metaforu SREĆA JE PRIRODNA SILA.</p>

<p>»Na melodiju Izraz istinskih osjećaja« (Biseri rose na stablu jabuke)</p>	<p>訴衷情 海棠珠綴一重重。清曉近簾櫳。胭脂誰與勻淡，偏向臉邊濃。看葉嫩，惜花紅。意無窮。如花似葉，歲歲年年，共占春風。⁷⁶</p>	<p>Glavni je fokus ove pjesme na divljenju cvijeća i lijepih žena. Na kraju pjesme nalazi se blagoslov lirskog subjekta lijepoj ženi. U prvoj strofi, pjesma insinuira delikatnu ljepotu ženskog lica u sobi, kroz opis prekrasnih cvjetova vani u rano jutro, dok u sljedećem dijelu, divna žena koja voli crveno cvijeće i mlado lišće pokreće misli mladosti. U posljednja tri stiha postoji izravna usporedba između cvijeta i žene, sa željom – neka uvijek bude lijepa i živopisna kao cvijeće i lišće, usporedba koja sadrži vrlo čestu temeljnu metaforu LJUDI SU BILJKE i njeno proširenje ŽENE SU CVIJEĆE. Kap rose na cvijetu u prvom stihu konotira kratkoću vremena, prolaznost mladosti. Poput zore, kapi rose također donose osjećaj čistoće. Posljednja je želja da žena s cvijećem podijeli proljetni povjetarac koji nosi značenje radosti i nade. Divljenje cvijeća i blagoslivljanje ovih sretnih stanja izražava neposredan odaziv i metaforu SREĆA JE SPREMNIK i SREĆA JE PRIRODNA SILA.</p>
<p>»Na melodiju Leptiri se zaljubljuju u cvijeće« (Vraćaju se guske s juga)</p>	<p>蝶戀花 南雁依稀回側陣。雪霽牆陰，偏覺蘭牙嫩。中夜夢餘消酒困。爐香卷穗燈生暈。急景流年都一瞬。往事前歡，未免縈方寸。臘後花期知漸近。寒梅已作東風信。⁷⁷</p>	<p>U ovoj pjesmi postoje neke negativne emocije (npr. godina koja prolazi i snijeg), ali pozitivni aspekti su još uvijek jaki, dok se izravni izraz pozitivnih emocija nalazi u završnim stihovima pjesme, uključujući cvjetanje šljive koje označava dolazak novog proljeća, pa lirika izražava široko i optimistično raspoloženje. Puno je znakova novog proljeća u pjesmi: guske se vraćaju, snijegu je došao kraj, a pupoljci orhideja i cvjetovi šljive donose novo proljeće i novu nadu. Guske su važne ptice u drevnoj kineskoj kulturi. Kao i guske, lastavice zimi lete na jug, a u proljeće se vraćaju na sjever. Orhideja, kao i cvjetovi šljive, cvjetovi su visoke čistoće. Iako je lirski subjekt u pijanom stanju, san pomaže u rješavanju neugodnosti. Osim dobrih učinaka snova, svjetlo lampiona implicira nadu, a stalak za mirise implicira duhovno uzdizanje. Također, istočni vjetar odnosi se na vjetar proljeća, što znači lijepo vrijeme.⁷⁸ Unatoč nekim neugodnim osjećajima, lirski subjekt može se utješiti gledajući prirodnu ljepotu izvana i odmah se odaziva radošću i očekivanjem. Ovo konotira metafore SREĆA JE SPREMNIK i SREĆA JE PRIRODNA SILA. Slika pijanstva implicira metaforu SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ.</p>

<p>»Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U rano proljeće u zadnjem vrtu)</p>	<p>玉堂春 後園春早。 殘雪尚濛煙 草。數樹寒 梅，欲綻 香英。小 妹無端、折 盡釵頭朵， 滿把金尊細 細傾。憶 得往年同 伴，沈吟無 限情。惱亂 東風、莫便 吹零落，惜 取芳菲眼 下明。⁷⁹</p>	<p>Ovo je ranoproljetna pjesma. Iako u stihovima ima nekih negativnih osjećaja, npr. posljednja dva stiha pokreću sjećanja na prošlogodišnju sentimentalnost i uživanje u cvijeću sa svojim društvom, to su samo sjećanja, dok je fokus stihova na sadašnjosti i divljenju. Ovo stanje sreće dolazi od neposrednog odaziva na ljepotu i implicira metafore SREĆA JE SPREMNIK, SREĆA JE PRIRODNA SILA, i podrazumijeva SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ. U prva četiri stiha prirodne slike »snijega«, »trave« i »šljive« odnose se na vrijeme, odnosno rano proljeće. Lirski subjekt je »mlada žena«, što odgovara ranom proljeću (ŽIVOT JE GODINA). Situacija je prikazana iz ugla žene. Posljednja tri stiha prve strofe izražavaju njezinu ljubav prema cvijeću i divljenju proljeća.⁸⁰ Raduje se cvatu cvjetova šljive i uživa u vinu u zlatnoj čaši (metonimija DIO ZA CJELINU), dok se divi cvjetovima. Iako je ukosnica simbol čežnje, što odgovara sjećanjima na rastanak, mlada žena u nju ubacuje novi cvijet, pokazujući nadu i novi početak. Ona se žali istočnom vjetru, moleći ga da ne ruši cvjetove šljive, moleći ga da njeguje i cvijeće (»miris« kao metonimija za cvijeće DIO ZA CJELINU).</p>
<p>»Na melodiju Proljeće u dvorani od žada« (U prijestolnici)</p>	<p>玉堂春 斗城池館。 二月風和煙 暖。繡戶珠 簾，日影 初長。玉 轡金鞍、繚 繞沙堤路， 幾處行人映 綠楊。小 檻朱闌回 倚，千花濃 露香。脆管 清弦、欲奏 新翻曲，依 約林間坐夕 陽。⁸¹</p>	<p>Pjesma otkriva identitet lirskog subjekta, prostor je rezidencija kancelara, zajedno sa slikom banketa. Ne postoje izravni jezični dokazi koji bi poduprli osjećaj sreće, ali jasno je iz posljednjih dvaju stihova da gospodar sjedi u vrtu u slobodnom vremenu, čekajući da čuje nove riječi koje će potaknuti štovanje i zahvalnost, očekujući da će vanjska situacija pokrenuti neposredni odziv i inspirirati stanje sreće (SREĆA JE SPREMNIK, SREĆA JE PRIRODNA SILA), dok osjećaj atmosfere implicira metaforu SREĆA JE UGODAN FIZIČKI OSJEĆAJ. Slike kancelarove rezidencije su »glavni grad« 京城, »paviljon Doucheng chi« (<i>Doucheng chi guan</i> 斗城池館) i »ulica Shadi« (<i>Shati lu</i> 沙堤路), dok su sudi-onici banketa naslikani prema stvarima bogatih i plemenitih ljudi (s konjima i kočijama, biserne zavjese, zastori od žada, zlatna sedla i drugo). Gozba se pojačava glazbom. Pjesnik uključuje mnoge prirodne slike kao što su »vjetar«, »topla izmaglica«, »zelena vrba«, »tisuću cvjetova«, »rosa«, »šuma« i »zalazak sunca«.</p>

Tablica 4: Ostatak Yan Shuovih odabranih pjesama u analizi

Mojca Pretnar

Conceptualization of Happiness in Ci Poetry of Yan Shu 晏殊 (991–1055)

Abstract

In the attempt to get an insight into how “happiness” is conceptualized in Chinese tradition, this case study adopts tools of cognitive linguistics and poetics and investigates ci (詞) poetry of Yan Shu 晏殊 (991–1055), a successful politician and artist who is one of the most representative poets of the genre from the Northern Song dynasty (960–1127), a relatively peaceful and abundant era in Chinese history, known for its hedonistic psychology. From his remaining 139 poems, the study selected 13 of the poems that explicitly express a happy state of mind or some positive emotions, and through analysis of the traditional images (yixiang 意象) in these poems attempts to extract the conceptual metaphors regarding “happiness” the poet lived by and the scenarios underlying the metaphors. The results reveal some cultural conceptual patterns in sync with the era in question but also some personal characteristics of the poet.

Keywords

Yan Shu 晏殊 (991–1055), image (yixiang 意象), image metaphor, conceptual metaphor, scenario, happiness, Northern Song Dynasty (960–1127)

74	L. Yangzhong, <i>Yan Shu ci xinshi jiping</i> , str. 81–82.	79	Chen Zhie, <i>Shige yixiang lun</i> , str. 210.
75	Liu Yangzhong, <i>Yan Shu ci xinshi jiping</i> , str. 97–98.	80	Liu Yangzhong, <i>Yan Shu ci xinshi jiping</i> , str. 181.
76	Liu Yangzhong, <i>Yan Shu ci xinshi jiping</i> , str. 107–108.	81	Liu Yangzhong, <i>Yan Shu ci xinshi jiping</i> , str. 181.
77	Liu Yangzhong, <i>Yan Shu ci xinshi jiping</i> , str. 108.	82	Liu Yangzhong, <i>Yan Shu ci xinshi jiping</i> , str. 181–182.
78	Liu Yangzhong, <i>Yan Shu ci xinshi jiping</i> , str. 157–158.		